

ЛЕКЦІЯ 4.

ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

План заняття

- 1. Перестрахування і співстрахування**
- 2. Страховий тариф і тарифна політика страховика**
- 3. Фінансова надійність страховика. Сек'юритизація активів та зобов'язань страхових компаній**

1. Перестраховання і співстраховання

Перестраховання - страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Процес, пов'язаний з передаванням ризику, називають цедуванням ризику, або цесією. Страховика (перестраховальника), що віддає ризик, називають **цедентом**. Страховика (перестраховика), котрий ризик приймає, — **цесіонарієм**. Процес подальшої передачі даного ризику наступному перестраховику називається **ретроцесією**, сторону, яка приймає такий ризик — **ретроцесіонарієм**.

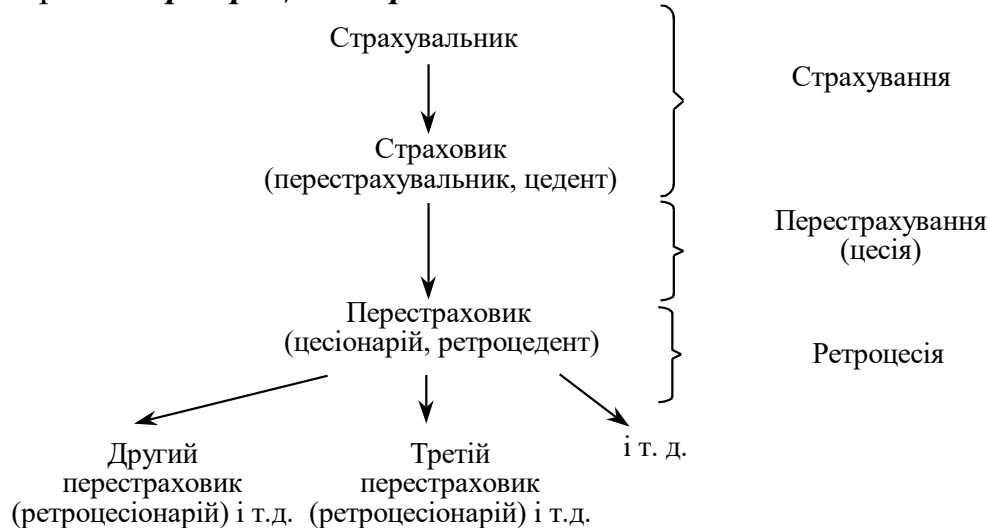

Рис. 1. Цесія і ретроцесія

<p>Комісія в перестрахованні — це частина страхової премії, закладена в тарифну ставку в розмірі витрат на ведення справи, яка залишається в цедента, оскільки останній відповідає перед страхувальником за всю страхову суму та обслуговує весь договір страхування</p>		
<p>Оригінальна комісія – відрахування з премії на користь цедента. Виплачується в перестраховувальній цесії</p>	<p>Перестраховувальна комісія – відрахування з премії на користь ретроцедента. Використовується при ретроцесії</p>	<p>Брокерська комісія – відрахування з премії на користь брокера. Покриває витрати, пов'язані з розміщенням перестраховувального договору, і враховує прибуток по цьому розміщенню</p>

Рис. 2. Комісія в перестрахованні

За допомогою перестраховання страховик може захиститись від випадкових (спричинених непередбачуваними обставинами) відхилень розрахункової збитковості від її фактичного рівня в поточному році. Тому перестраховання є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості й нормальної діяльності страховика незалежно від розміру його капіталу та страхових резервів.

Перестраховик, фінансово підтримуючи страхову компанію, сприяє розширенню її страхової діяльності. Це дуже важливо для страховика, який зацікавлений у розширенні можливостей своєї компанії. Страховик, починаючи роботу в нових для нього видах страхування, як правило, активно використовує перестраховання, що дає йому можливість набувати потрібного досвіду безпечним для себе шляхом.

Перестраховання не лише захищає страховиків, а й сприяє захисту самого страхувальника; працівників страхових компаній від втрати роботи; акціонерів компаній від зниження прибутку; держава має гарантію надходження податків від страхової діяльності і т. ін.

Рис. 3. Роль перестраховання

За методом передавання ризиків у перестраховування перестраховальні операції поділяються на три види:

ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ		
<i>факультативні</i>	<i>облігаторні (договірні)</i>	<i>факультативно-облігаторні і облігаторно-факультативні (змішані)</i>

Рис. 4. Види перестраховальних операцій

Факультативний метод перестраховування характеризується повною свободою сторін договору перестраховування. Перестраховальник має право передавати ризики або лишати їх на власній відповідальності, а перестраховик має право прийняти ризики чи відмовитися від них. При факультативному перестраховуванні кожний ризик передається окремо. Головна особливість цього методу перестраховування полягає в можливості індивідуальної оцінки ризику.

Факультативний метод перестраховання	
<i>перестраховувальник має право передавати ризики або лишати їх на власній відповідальності, а перестраховик має право прийняти ризики чи відмовитися від них.</i>	
Переваги: <ul style="list-style-type: none">• можливість вибору для компанії-цедента якомога сприятливіших умов перестраховання (розміщення ризику в кількох перестраховальних компаніях, вибір найкращих пропозицій);• використання цедентом перестраховання в тих випадках, коли відповідальність справді може зашкодити фінансовій стійкості страховика або коли він має розширити свою діяльність у сфері несприятливих для нього видів страхування.	Недоліки: <ul style="list-style-type: none">• без згоди перестраховика перестраховувальник не може змінити умови страхування;• великі витрати з оформлення факультативного перестраховання, особливо в разі неодноразової факультативної пропозиції;• тривалість оформлення факультативного перестраховання впливає на можливість укладання договору або навіть відмови від нього;

Рис. 5. Переваги та недоліки факультативного перестраховання

Облігаторне перестрахування

передбачає обов'язкове віддавання перестраховальником раніше узгодженої частини ризику за всіма покриттями, а перестраховик також обов'язково має приймати ці частини ризиків згідно з умовами договору.

Переваги:

- дає змогу збільшити обсяги страхових операцій
- рівномірний розподіл ризиків (перестраховик упевнений у тому, що ризики як більш, так і менш сприятливі, будуть розподілені рівномірно);
- автоматичність приймання ризиків, що потребує значно менших витрат, пов'язаних з обробкою ризиків, скороченні часу на андеррайтинг;
- можливість розвитку довгострокових відносин між сторонами;
- гарантії підтримки перестраховика, яка надає більшої свободи цеденту щодо проведення страхових операцій, розширення бізнесу.

Недоліки:

- коли ризик, що підлягає перестраховуванню, не підпадає під умови облігаторного договору або страхова сума за ризиком перевищує ліміт відповідальності за договором, тоді може виникнути потреба в додатковому договорі факультативного перестрахування.
- необхідність передачі цедентом всіх ризиків, в тому числі і тих, які він міг би залишити на власному утриманні, з відповідною втратою частини страхової премії

Рис. 6. Переваги та недоліки облігаторного перестрахування

Таблиця 1

Порівняння факультативно-облігаторного та облігаторно-факультативного перестраховування

Факультативно-облігаторне	Облігаторно-факультативне
компанія-цедент передає чи залишає в себе ризики або їх частину, а перестраховик згідно з таким методом перестраховування зобов'язаний прийняти обумовлені договором ризики. Тобто, факультативність передбачається для страховика (цедента), а облігаторність — для перестраховика.	передбачає обов'язковість для страховика, а факультативність — для перестраховика

Співстрахування — страхування, при якому два та більше страховиків беруть участь визначеними частками у страхуванні одного й того самого ризику, видаючи спільні чи окремі поліси, кожний на страхову суму у своїй частці.

При цьому договорі має містити умови, що визначають права і обов'язки кожного страховика.

За наявності угоди між співстрахувальниками та страхувальником один зі співстраховиків може представляти всіх інших у відносинах із страхувальником, залишаючись відповідальним перед ним лише у розмірі своєї частки.

На практиці страховик, котрий бере участь у страхуванні в меншій частці, підпорядковується умовам, узгодженим страховиком, що має більшу частку. Однак це не зобов'язує його, як прийнято у пропорційному перестраховуванні, підпорядковуватися всім рішенням лідируючого страховика та сплачувати свою частку у збитках на тій підставі, що інші страховики сплатили свої частки.

Перевагою співстрахування є його простота, яка не вимагає здійснення складних розрахунків, **недоліком** – одночасна робота страхувальника з кількома страховиками, а також необхідність страховиків узгоджувати свої дії, особливо при укладанні договору страхування

2. Страховий тариф і тарифна політика страховика

Страховий тариф - ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

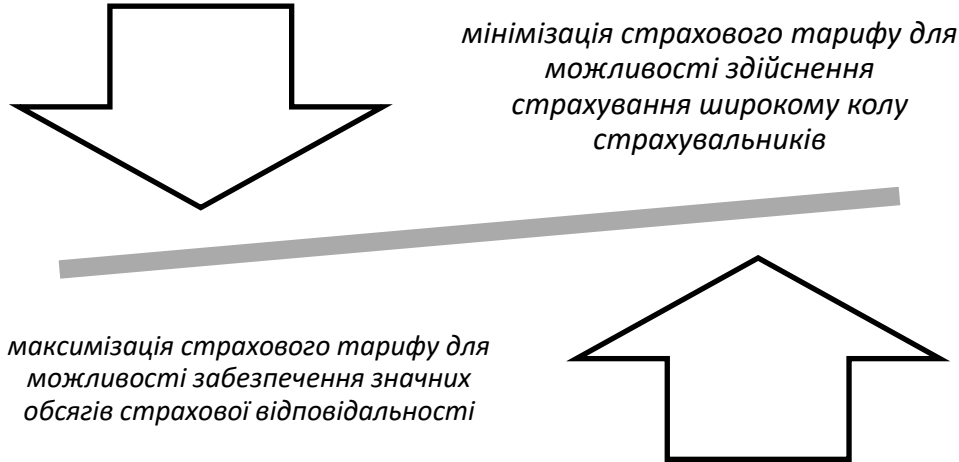

Рис. 7. Суперечлива роль страхового тарифу

Тарифні ставки визначаються за допомогою актуарних розрахунків та встановлюються на 100 грн. страхової суми або у відсотках до всієї страхової суми

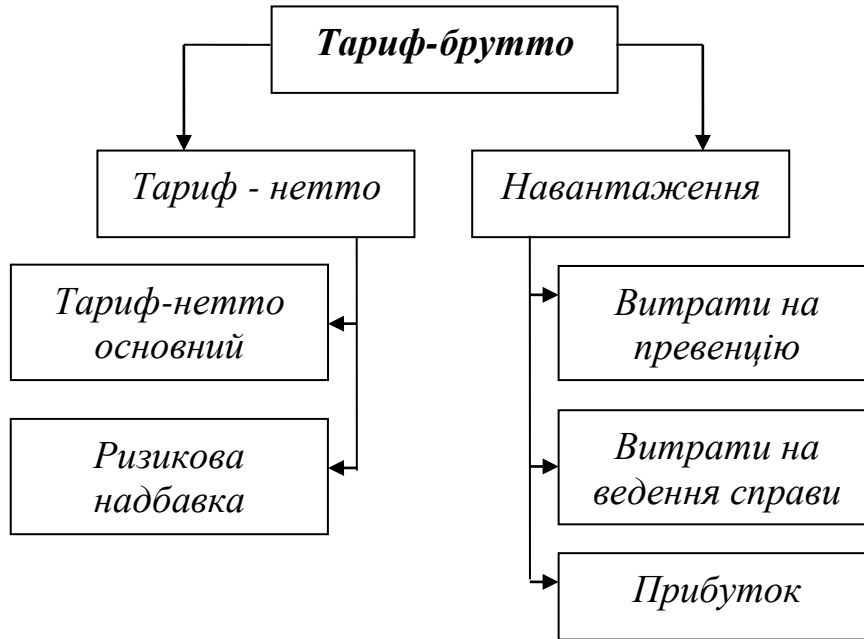

Рис.8. Структурна будова тарифа-брутто (non-life)

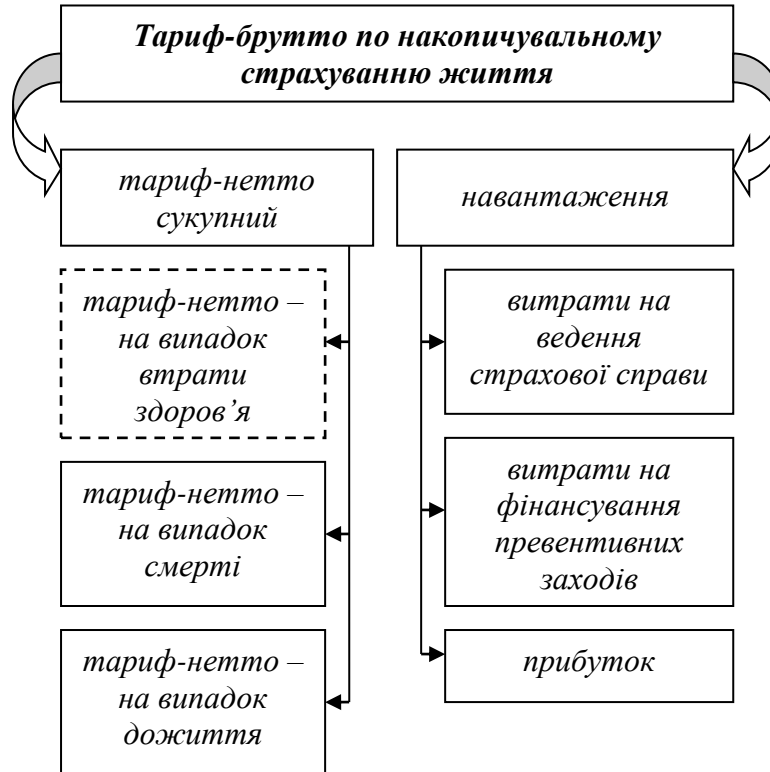

Рис.9. Структурна будова тарифа-брутто (life)

3. Фінансова надійність страховика. Сек'юритизація активів та зобов'язань страхових компаній

Фінансова надійність страховика — це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування та перестрахування у випадку впливу несприятливих чинників. Тому стійка фінансова надійність страхових операцій дає змогу страховикові виконати усі зобов'язання за будь-яких несприятливих обставин.

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ		
<i>наявність сплаченого статутного фонду для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та наявності гарантійного фонду страховика</i>	<i>створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань</i>	<i>перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності</i>

Рис. 10. Умови забезпечення платоспроможності страховика

Мінімальний розмір статутного фонду (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній **1 млн євро**, а страховика, який займається страхуванням життя, **10 млн євро** за валютним обмінним курсом валюти України.

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активів, капіталу) розраховується на підставі показників фінансової звітності, а саме: балансу страховика шляхом вирахування з вартості майна (загальної суми активів) суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування, інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій із визначених величин, а саме:

перша — підраховується множенням суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць складатиметься з кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 % страхових премій, належних перестраховикам;

друга — підраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 (останній місяць складатиметься з кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на 50 % виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестрашування.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхуванням життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається множенням загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05.

Загальна величина резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) дорівнює сумі резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів), які визначаються на будь-яку дату окремо за кожним договором страхування життя.

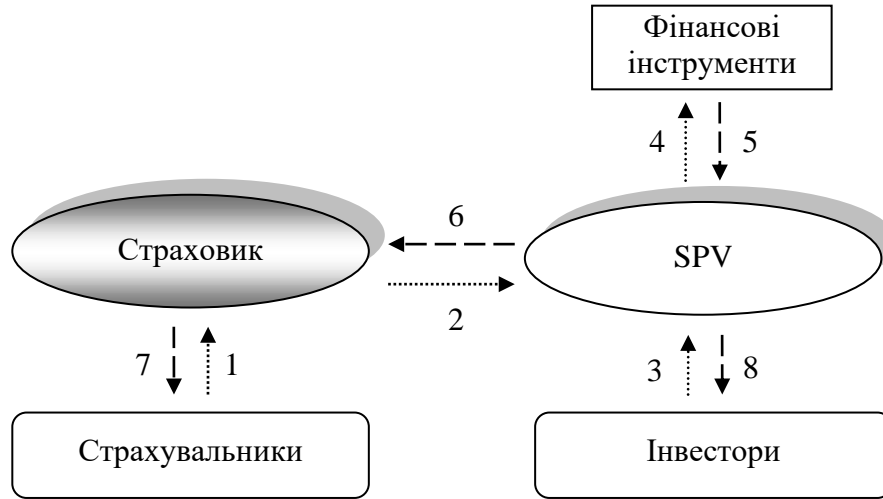

Рис. 11. Сек'юритизація зобов'язань вітчизняних страховиків за договорами страхування наземних транспортних засобів,

де: 1 – передача ризику на страхування та сплата страховальниками страхових премій страховику; 2 – передача ризику відхилення рівня страхових виплат та сплата частини страхових премій до SPV; 3 – залучення коштів інвесторів для надання страхового захисту страховику шляхом емісії цінних паперів, прив'язаних до страхових ризиків; 4 – інвестування залучених SPV коштів у високоліквідні фінансові інструменти; 5 – виплата доходу від розміщення коштів SPV; 6 – сплата коштів страховику для здійснення виплат у заздалегідь визначених межах; 7 – здійснення страхового відшкодування страховальникам; 8 – виплата доходу інвесторам у вигляді прибутку від розміщення коштів SPV, номінальної вартості емітованих цінних паперів та надлишку фондів SPV